GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/2 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2 1/2 galbini mon. sunatória.

Anulu XXXIV.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 90. **Brasiovu 2 Decembre 20 Novembre** **1871.**

MONARCHI'A AUSTRO-UNGARICA.

Transilvani'a.

✝

Familiele Poppoviciu si Panaiotu anuncia cu anim'a sfasiata de durere trist'a si repentin'a mórte a pre bunului si amatului loru urchiu

Jova Poppoviciu,

cavaleru alu ordinului papalu St. Georgiu, antiste alu gremiului comerciale din Lugosiu, membru mai multoru societati literarie romane, proprietariu si negutiatóriu s. c. l., care a reposatu in Domnulu in 27 Novembre 1871 la 7 óre diminéti'a in anulu alu 77-lea alu vietiei sale pline de activitate si binefaceri.

Inmormentarea se va tiené in 29 Nov. 1871 la 10 óre inainte de amédi dupa ritulu bescricei gr. cat. romane.

Fia'i tieren'a usióra si memori'a eterna!

In locu de articulu incepetoriu.

Principiale de statu se judeca dupa logic'a fapteloru lui; legile lui trebuie se respinga totu, la ce nu voiesce basea statului a se reintórce. Domne feresce de recunóscerea tractarei iobagiale a fratiloru nostri din scaunele filiale Selisce si Talmaciu cu comunele loru, si luminéza regimulu si legislatiunea, cá, dupa ce universitatea sasa a primitu desdaunare insemnata, se decida odata, ca remanu neconturbati proprietari pe totu si pe tóte proprietatile avute, cu dreptu nescirbatu, cum l'au avutu ab antiquo, cá spre binele statului se se bucure de dreptulu si libertatile meritate, fara a se infiora de rescumperarea iobagésca.

Fa Dómne, cá cu ocasiunea legei municipale pentru fundulu regiu, scaunele filiale Selisce'a si Talmaciu cu comunele tienetóre de ele, cá unele ce totudéun'a s'au tienutu dupa dreptu, se se lase si de alci incolo ingremiate in scaunulu Sibiiului!!! Ca tu esti Dumnedieulu dreptatei si mani'a ta bate numai pe cei asupritori!!! —

Fagarasiu 25 Nov. 1871.

Domnule Redactoru!

„Prosperum ac felix scelus virtus vocatur" este una macsima politica. De acésta se usitéza de in nou prea fericit'a ceta a fiililoru lui Árpád din Fagarasiu in Nr. 268 alu diurnalului aristocratiei nóstre ardelene numitu „Kelet", adica Orientulu, si mi face onórea de a me inaltia in ochii connationaliloru mei transilvani.

Eli me descriu de unu atare capu de partita, la alu carui simpla cautatura tremura de frica nu numai oficialii romani din Fagarasiu, ci chiaru si marele nostru capitanu d. Vasiliu Tamasiu.

Domni'a ta negresitu vei cugetá, ca aici, disce una bunavointia nemarginita catra persón'a mea, si ca acesti ómeni au convictiunea cea mai buna despre ceea ce scriu. (!)

Inse nu e asia, domni'a ta si publiculu romanescu trebuie se sciti, ca tóte aceste suntu apucature machiavelistice spre a reosi cu planulu loru tiesutu mai de diece ani, si care tende a resturná pre fiecare capitanu, déca sórtea a voitu se se nasca cá romanu.

In contra marelui capitanu de astadi aceste intrige se datéza numai dupa alegerile de deputati din 1869, pre semne cá retributiune pentru multele complimente, ce a facutu atatu aristocratiei transilvane, catu si memoratei cete pana in timpulu indicatu.

Interesu speciale de a se atinge de mene afara de respectulu memoratu nu potu avé, ca-ci eli sciu bine, **ca neintrarea mea in diet'a din Pest'a e basata pre firm'a mea convictiune personale, pre volnti'a alegatoriloru mei si a natiunei romane transilvane,** si ca de recriminari si injuraturi nu mi pasa, nu mi e frica, nu le socotescu, imputarile de gravitare in afara, si ca asi fi gat'a a dá man'a cu celu de antaniu inimicu, care se ar' sculá in contra acestei patrie comune, suntu prea tocite, ele se imputa tuturoru romaniloru transilvani de catra domnii situationei, si din asta causa mi e usioru ale trece cu vederea.

La alegerile din urma pentru comitetulu districtuale, fiindu, si altu cum destulu de ocupatu, nu amu luatu parte, precum au luatu dloru, mai antaniu colindandu tóte satele si corumpendu pre ómeni cu beuture din banii, ce i capeta dela reuniunile loru politice, ér' dupa aceea rechiamandu dela Pest'a prin telegramu pre Iuliu Benedek, carele este uniculu in feliulu seu, adica verificatu de membru alu unui parlamentu de si a statu si mai sta sub multiple cercetari criminali.

Articlulu memoratu a esitu sub firm'a unui teneru, carele numai in vér'a trecuta a scuturatu pulverea scolastica de pre pitiórele sale, afinu alu parochului reformatu de aici, déra este proprietate nedisputabile a d. Carolu Panczél, pre carele educatiunea ce a primitu in colegiale reformate ardelenesci, si temperamentulu sanginicu lu insufletiescu pana dupa urechi pentru idea utopica a poetului ungurescu: „minden ember legyen ember és magyar". —

De aici vene a se esplicá nemarginit'a domniei sale netolerantia catra totu ce este romanu ori sasu, de aici desele conferiri cu Benedek, de aici neintreruptele atitiari si machinatiuni pre calea diurnalistica cu scopu de a tiené **atentiunea regimelui incordata asupra acestui districtu, in totu respectu altcum fórte paciuitu.**

Domni'a sa de pre amvonu predica moralitatea, inse candu e vorb'a de a-si ajunge scopulu nu cauta la onestitatea midiulóceloru, din contra, are frunte de a sustiené, ca **a corupta** pe ómeni prin beuture, e **o virtute politica.** Apoi spune-mi D. Redactoru, nu e acesta unu jesuitismu calvinescu imbracatu in atila?

Me amu ocupatu destulu de persón'a domniei sale, acum érta-mi se revinu la alegerile din Pareu, Veneti'a si Coman'a si se reducu neadeverurile scrise despre aceste la valórea sa, pentru cá se nu mai aiba frunte a firma citatulu diurnalu, „ca esclusivismulu ungurescu din comitatulu Dobacei a fostu provocatu de ultragiulu romanilor din municipiulu Fagarasiului".

Déra inainte de a face acést'a cauta se premitu, ca urbea Fagarasiului s'a despartitu de districtu in an. 1863, pentru ca filii lui Árpád de aici aflau una conditiune de viétia in ast'a despartire. In anulu curente voiau a o supune érasi districtului, déra acesta vointia s'a infrantu de resolutiunea sasiloru si a romaniloru, cari desteptati incepura a nu mai suferi se se pórte si conduca de corifei de calibrulu lui Panczél, prin urmare fiacare póte vedé, ca ómenii din urbea Fagarasiu nu mai au de a face nimica cu districtulu, de nu cumva ocuru in listele electorale din an. 1869 in comunitatile aceluia si n'au posesiuni pre acolo.

Mi se va obiectá, ca Benedek intrunesce ambele aceste conditiuni, prin urmare elu póte se turbure poporulu paciuitu si de aici incolo dupa placulu seu.

La acést'a fia-mi ertatu a reflectá, ca intr'un'a din siedintiele comisiunei verificatórie amu vediutu unu atestatu oficiosu dela antisti'a comunale din Veneti'a, in care miranduse, ca Benedek a intratu in listele electorale in acest'a comuna in an. 1869 totu una data arata oficiosu si testifica, ca desu memoratulu n'a avutu si nu are aici nici unu palmacu de pamentu cá proprietate a sa, si scii D. Redactoru ce mi a respunsu la acést'a d. vicé-capitanu? Scurtu si precisu „pretoriulu Gridanulu i a datu unu atestatu falsu". Eu aici me retienu dela ori-ce deductiune ulteriora, le lasu pre acelea cetitoriului si trecu la obiectulu ce mi sta inainte.

Este falsa asertiunea din citatulu articlu, ca respectivii alegatori s'au incunoscientiatu numai cu una di inainte despre alegeri, pentruca fiacare pretoriu a susternutu comisiunei verificatórie atestate autentice provediute cu sigilulu comunitatiloru, prin cari s'au doveditu, ca alegatorii din tóte comunele districtului au fostu incunoscientiati in restempulu prescrisu prin lege.

Alegerile au decursu in cea mai mare liniste pretotiudenea afara de locurile si timpulu, in care le au conturbatu legislatorulu Benedek cu óre cativa proletari imbetati de densulu spre a avé curagiu, si mai cu séma afara de Veneti'a, unde dlui cu 18 insi au panditu comisiunea, pre candu din caus'a prandiului suspinsese alegerile, si alegatorii erau mai toti departati de locatulu aceleia, in care timpu au si asaltatu formalmente cas'a, voliendu **a rapí** (!) actele, cá astfeliu se se póta nimici alegerile.

Déra comisariulu conducatoriu, cá legistu -si a priceputu misiunea (vv!), a recuiratu gendarmi indata, si a datu ordinu se escorteze pre cativa dintre celi 18 credintiosi mameluci la tribunalulu din Fagarasiu, ér' de Benedek nu s'a atintu, ca-ce are immunitate.

In Coman'a a patitu-o si mai reu, ca-ce acolo nu -si a aflatu pre nici unulu, care se urmeze aventureloru lui.

La Pareu de abia a intrunitu 20—25 gridani, pre cari i tractase cu vinarsu atatu inainte catu si dupa reintórcerea sa dela Pest'a, celialalti chiaru si din Gridu au votisatu in cea mai buna ordine, fara cá de astadata se-si fi perdutu voturile pentru unu omu cá Benedek.

Ma ce e mai multu d. deputatu dietale in Veneti'a erá aprópe se mance si bataia dela alegatorii sei din an. 1869, dupa cum a mancatu nefericitulu teneru I. G.

Acést'a nu pentru aceea o amintescu cá si cum eu a-si incuvenintiá atari barbarii, nici cá se desculpezu preutulu gr. or. Comaniciu, despre care auctoriulu citatului articlu afirma, ca si ar' fi scaldatu manele sale cele sante in sangele unui alegatoriu de partit'a lui B., ca-ce ast'a e trébu'a domniei sale, va vedé ceva face cu calumniatorulu, ci numai cá se aratu, ca ast'a e sórtea tuturoru ómeniloru, cari apromitu ce nu le sta in potere a dá, si ca dupa cum le amu disu mai de multe ori si in atingerile private, cu minciun'a poti prandi nu inse si cina, apoi care ce semena aceea trebuie se -si secere. Deci diosu cu orice corumpere mai departe, ca-ce urmarile au se fia triste, si acelea suntu consecintiele celea mai naturali ale marimei politice citate la inceputulu acestui articulu.

I. Antonelli m/p.,
vicariu.

Sibiiu. Limbagiulu diarieloru romanesci. De candu s'a tienutu congresulu diaristiloru romani in Bucuresci, cu resultate asia de frumóse, limbagiulu catoruva foi cunoscute de brutali, au si lasatu multu din brutalitatea loru, si se cunósce dejá silinti'a de a scrie in termini alesi mai bine; au inceputu a se mai feri inca si de

spunerea unoru grose neadevèruri, prin care publicitatea perdea fórte multu in ochii lectoriloru.

Despre diariele romanesci de dincóce de Carpati, intre altii, a observatu mai deunadi diariulu oficiosu „Kelet“ (Orientulu) din Clusiu in Nr. 270 din 24 Nov. a. c., ca in acelea insultele personali suntu la ordinea dilei, si ca obiectivitatea o afla numai in Gazeta.

„Kelet“ are dreptate. Déra inca, déca elu ar' fi distinsu intre individu publicu, adica pusu, inaltiatu la functiuni de statu, séu bisericesci, si intre celu privatu, carele pentru faptele sale este respundietoriu numai lui Ddieu si conscientiei sale, éra nu si statului, regelui, ministeriului, natiunei, séu la vreunu cleru, sinodu, congresu etc.

Ce va dice óre „Kelet“ si tóti ómenii de buna educatiune, candu va citi intr'unu diariu redactatu de preuti si organu alu unei eparchii, pasage cá acestea?

„Arendasi ai diecesei“ (pana la 1846).

„Hei vipere! vipere! multu nu veti mai muscá! Vomu canta de ací inainte, de a nu ve mai calca pe códa, déra — dupa cum meritati — deadreptulu pe capu!“ (Mei! adica mórte?!).

„Voi Catilinistiloru?“ (Adica Catilinari).

„Ati bagatu in busunariu cá Iuda iscariotéanulu, ati vendutu paralele natiunei la straini etc.“

„Voi siarlatanilorunationali?“

„Hei lupiloru in pele de oia! a venitu tempulu se ve demascamu, si tempulu nu e departe, candu natiunea cunoscenduve in adeveratulu vostru peru, ve va holai (!) cá pre lupii, a caroru hipoteca a fostu numai pelea de oia.“ („Telegr.“ Nr. 89 a. c.)

In acelasi diariu dn. Babesiu este omulu, care mistifica dupa placu (adica minte ori-candu ii place), si preste totu ii condamna moral'a, provocandulu, cá se si-o schimbe! (Nr. 91). Etc. etc.

Acestu feliu de limbagiu se numesce in Tiér'a romanésca alu lui Pasvan-Oglu si alu lui Ali-Pasia, cunoscuti de mari tirani si mari mintiunosi. Limbagiulu vendettei cu pumnariulu si cu ciomagiulu.

Si sciti dróstra, cine se numescu arendasi si diecesei, vipere, catilinari, siarlatani si lupi? Dupa catu scimu noi, aceia suntu vreo patru protopopi, cu tóte rudeniele loru, trei consiliari, dintre cari la doi insi le spusesera chiaru chefii loru in 1867, ca Sibiiulu ceruse cá se fia pensionati si delaturati din functiuni, ceea ce apoi ungurii au si implinitu cu cea mai mare placere si cu atata promptitudine, in catu pe Dr. P. V. nu voiea se lu lase cá se-si implinésca nici pucinele luni, pe care le mai avea pana la implinirea de 33 de ani, pentru cá dupa unu servitiu atatu de obositoriu si supusu la cele mai grele respunderi, se-si póta trage una pensiune mai convenabile. Mai suntu si alti multi, cari trecu de vipere, de lupi, siarlatani si necatilinari, adica toti cati au partecipatu la alegerile associatiunei transilvane din 1867, si toti cei adunati la Mercurea, uniti neuniti, fara distinctiune, cati au votatu pentru respingerea cu demnitate a calificabilei legi electorale din an. 1848, in contra careia romanii se sacrificara; numai catu unitii suntu distinsi prin nomenclatur'a de jesuiti, care place atatu de multu camarilei din Sibiiu. —

NB. Nu ne potemu conteni a nu reflecta si aici, ca candu conduce orbu pe orbu, pericululu e neevitabile de cadere. Déca suntemu sclavi patimeloru si resbunarei, cum vediuramu din cele citate, cum ne vomu acomoda, cá pe cale diurnalistica, scriendu numai la obiectu, se ne potemu intielege odata intru tóte cele nationale, cá fratii, cum ne dicea in D. repausatulu episcopu Moga, candu ne silia se predicamu in beserica'i, dicundu: „Nu ve mai sfiiti, ca sciu eu, ca romanulu inteligentu si unitu si neunitu, déca nu e sluga strainiloru, e apostolulu adeverului si alu iubirei poporului seu.“ — Asteptamu deci, cá parasindu tóte patimele, se incepemu cu totii o nóua viétia, celu pucinu noi diurnalistii, ca-ce se scimu, ca nu pén'a, care versa veninu e cea vindecatória de rele, ci numai cea ce stiléza miere, vindeca ranele deaprópelui si ale natiunei. La obiectu! la obiectu! la obiectu pe catu numai se póte; fara atingeri se póte desgoli adeverulu, care e lumin'a ins's. — R.

AUSTRO-UNGARI'A. Post'a. In siedinti'a dietei din 23 Nov. 1871 la desbaterea legei industriarie s'a primitu in cas'a deputatiloru propunerea stangei, cá cautiunea pentru diaria si tipografie se se desfiintieze. Erá se se resfaca acestu conclusu, inse Deák nu afla cu cale a lasa o compromitere cá acésta. Nu credemu se primésca cas'a de susu acésta si atunci ér' voru reveni si deákistii la coregerea erorei scapate din neprevedere. —

Vien'a. Min. princ. Adolf Auersperg a depusu juramentulu cu personagiulu sciutu; min. pentru Galiti'a Goulochovski si a datu demisiunea, dietele s'au disolvatu. Acum se va reincepe actiunea cu aristocrati'a conservatória pe incetu si Lonyai, dincóce, inca va poverni intr'acolo, dupa desbaterea bugetului.

Frica si téma e mare intre nemti si maghiari, ca la primavér'a nu se va poté incungiura resbelulu ruso-orientale, unde Austro-Ungari'a cu Germani'a va trebui se tiena córd'a cu intregu orientulu ajutatu de Rusi'a si de occidentu, déca Beust, care e denumitu internunciu in Angli'a, nu va midiulóci altu-ceva. Regentí'a Serbiei se pregatesce, cá la primavér'a se póta secunda Rusiei, cu care e aliata spre a capata independentí'a, cu tóte, ca facia cu Pórt'a se denéga. —

Solutiunile congresului presei.

A. Maioritatei.

Nationalitatea, interesele si libertatile ei trebuie a fi regul'a nóstra de conduita a tuturor'a, in tóte ramurile activitatei publice si private.

Natiunea romana este complecsulu intregului poporu romanu; aderer'a politica nationale nu póte admite asuprirea unei parti din natiune prin cealalta.

Pres'a va luptá dér' pentru realisarea unui guvernementu romanescu, prin natiune si pentru natiune, intemeiatu pe aderer'a libertate nationale.

II. Romani'a facundu parte din marea familia latina, pres'a va lucrá, prin tóte midiulócele de care dispune, pentru intemeiarea celoru mai strinse legaturi cu natiunile latine din Occidente.

III. Germanismulu amenintia pe facia tierile Dunarei. Pres'a va combate cu taria ori-ce incercare, directa séu indirecta, de colonisare a tierei cu nemti. De asemenea va luptá cu energia in contra invasiunei sistematice si crescende a jidovimei, acést'a aderer'a antegarda a germanismului.

Pres'a va cere aplicarea cu rigóre a legiloru ecsistinti si luarea de noi si eficace mesuri, in interesulu ordinei publice si alu moralei, contra esploatarei ce facu jidovii in Romani'a si la care este espusa poporatiunea nóstra, mai alesu in comunele rurali.

Pres'a va combate societatile francmasonice din Romani'a, cá funeste tuturoru intereseloru nationali.

IV. Concesiunile si intreprinderile la straini suntu funeste intereseloru natiunei romane.

Pres'a va combate dér' tóte concesiunile si intreprinderile la straini. Ea va cere completarea constructiunei caliloru nóstre ferate cu intreprinderi prin romani, si regi'a pentru esploatarea loru.

Pres'a va combate concesiunea vamiloru si ocneloru, la straini séu la pamenteni, precum si monopolulu tutunului.

V. Pres'a va luptá pentru neaternarea invetiamentului publicu de puterea ministeriale si administrarea lui de catra unu corpu separatu si alesu — persón'a juridica — dotatu cu fonduri speciali. Va staruí cá invetiamentulu generale, gratuitu si obligatoriu, se devina o realitate si se fia destribuitu intr'unu modu proportionale si practicu, astfeliu incatu se respundia la tóte trebuintiele nóstre politice, sociali si economice.

Pres'a va cere desfiintiarea institutelor de educatiune jesuitica — sacreceour si altoru asemene — care s'au infiintiatu in tiéra cu scopu de prosélitismu.

VI. Autonomi'a judeciana si comunale, in limitele unitatei nationale, este o cestiune vitale pentru romani. Alegerea tuturoru magistratiloru judecieni si comunali este unulu din drepturile fundamentali ale judeciului si ale comunei. Pres'a va combate asemenea nóu'a impartire teritoriale a Romaniei.

VII. Pres'a va cere infiintiarea de banci judeciene si urbane nationali, cá unulu din cele mai puternice midiulóce pentru emanciparea nóstra de esploatarea camatariloru.

VIII. Pres'a va cere cu staruintia aplicarea legei rurale, relativa la improprietarirea insuratieiloru, protestandu in contra ori-carei vendieri a mosieloru statului, mai inainte de indeplinirea prescriptiuniloru mentionatei legi. Ea va cere cu staruintia modificarea justa si ecitabile a legei de drumuri, de politia rurale si de tocmeli agricole.

IX. Apararea tierei este ilusoria fara inarmarea generale a poporului. Pres'a va staruí pentru realisarea ei: ea va cere asemenea si introducerea ecsercitieloru militarie in tóte scólele.

X. Pentru asecurarea justitiei, pres'a va cere introducerea unei sisteme micste de numire si de alegere a judecatoriloru, pe unu terminu hotaritu, dupa principiulu dominante in organisatiunea judiciaria in Belgiu.

XI. Pres'a va combate ori-ce imposite nóue, cari nu se intemeiéza pe necesitatea unei imbunatatiri determinate si generalminte resunoscute; va respinge tacsele de timbru si de inregistrare, pentru ca nimicescu cu totulu principiulu gratuitatei justitiei si lovescu mai multu in acele stari ale societatei, cari, fiindu mai lipsite de instructiune, suntu lesne impilate. Ea va staruí inca pentru desfiintiarea legei beuturiloru spirtóse.

In fine, pres'a va cere revisiunea sistemei ecsistinte de dari, din punctulu de vedere alu justitiei, alu ecitatei si alu egalitatei.

XII. Pres'a va apará nationalitatea si autocefali'a bisericei nóstre contra incercariloru de a o subordiná subrematiei patriarchului dela Constantinopole. Ea va cere imbunatatirea positiunei materiale si morale a clerului mirénu.

XIII. Pres'a va staruí pentru conservarea buneloru relatiuni cu inalt'a Pórta, pe basea tractateloru nóstre. Ea va denunciá ingerinti'a ce se simte in afacerile nóstre din partea Prusiei.

Noi detorimu tuturoru puteriloru o ecuale consideratiune, si spre a probá respectulu nostru pentru tóte de o potriva, nu putemu tolerá in Romani'a imfestiuni politice, jicnitórie demnitatei nóstre.

XIV. Pres'a va cómbate ori-ce conventiuni pentru jurisdictiunea consulara. Nu conventiuni se ceru intru acést'a, ci simple declaratiuni de renunciare.

Congresulu protesta in contra stabilirei, in mai multe din orasiele nóstre, de noui consuli austro-germani, cari n'au ecsistatu nici odata, cari n'au nici o ratiune de a fi, fiinduca nu se intemeiéza pe nici unu dreptu, ci numai pe toleranti'a arbitraria a guvernului, si a caroru fiintia, in tiéra nu póte decatu se aduca nóue complicatiuni in reportarile nóstre publice.

XV. Congresulu presei declara, ca libertatea electorale, libertatea conventului, libertatea presei, libertatea intrunireloru, libertatea invetiamentului nationale, dreptulu de petitionare, institutiunea juriului, suntu punctele cardinali, pe cari se radiema edificiulu nostru politicu.

Aceste resolutiuni s'au votatu in totale, in siedinti'a congresulu presei romane dela 8/20 Novembre 1871.

Emiliu Costinescu, representantele diariului „Romanulu“.

Al. D. Holbanu, representantele „Uniunei liberale“ din Iasi.

George Misailu, representantele „Gazetei de Bacau“.

Cesaru Boliacu, representantele „Trompetei Carpatiloru“.

Alecsandru Lupascu, representantele „Semenatoriului“ din Barladu.

V. Al. Urechia, representantele diariului „Informatiunile“ *).

Pr. Gr. Musceleanu, representantele fói'ei „Beseric'a romana“.

N. T. Orasiénu, representantele diariului „Daraculu“.

G. Dem. Teodorescu, representantele diariului „Ghimpele“.

Dem. Pandravu, representantele diariului „Asunodeu“.

Alecs. Lazarescu, representantele „Informatiuniloru de Galati“.

Dr. Dumitrescu-Severénu, representantele „Gazetei medico-chirurgicale.

---

*) Cu reservele aratate in procesele verbali si la diverse puncte.

M. Nerono Popp, representantele „Opiniei publice“ *). —

B. Ale minoritatei.

I. Nationalitatea mai pe susu de tóte.

Desvoltarea nationala prin democratia.

Nationalitatea si democratí'a nu admitu oportunitate.

II. Pres'a romana va combate cu taria ori-ce incercare, directa séu indirecta, de a colonisá Romani'a cu elemente straine.

III. Pres'a romana nu va incetá de a cere dela puterile statului luarea urmatórieloru mesure contra invasiunei economice-politice a evreiloru, cari, intre celelalte, formézu in Romani'a avantgard'a germanismului:

a) Oprirea de a locui sub ori-ce pretestu in comune rurale;

1. Interdictiunea in comune urbane.

2. De a colportá.

3. De a tiené tavarne si a face negotiu cu obiecte de consumatiune.

4. Oprirea de a ecsercitá profesiunea de medici si de farmacisti.

5. Inlaturarea dela ori-ce intreprinderi publice.

6. Denunciarea si desfiintiarea tuturoru conventiuniloru, in puterea caroru, prin rauda si sub alte numiri, evreii stapanescu in Romani'a, contra legei, proprietati teritoriale.

7. Respingerea pe viitoriu dela frontari'a romana a nóueloru carduri de evreime.

IV. Pres'a romana va lovi in tóte modurile acea propaganda franc-masonica, prin care in forma nationalismulu se néga si se sacrifica in favórea unui utopicu umanitarismu, ér' in fondu intrég'a doctrina se reduce la funest'a maxima: fa-te cu lubesci tóta lumea, pentru a avé dreptulu de a nu iubi nimicu.

V. Pres'a romana va combate cu vigóre si radicalmente darea din partea statului, a concesiuniloru si intreprinderiloru la straini.

Acést'a insé nu esclude dreptulu si chiaru datori'a statului de a atrage in tiéra fabricanti din strainatate pentru acele ramure de manufactura, cari nu se potu desvoltá prin sine-si, fiindu pe alurea resultatulu multoru pipairi si alu unui progresu secolariu; dér fabricantulu strainu, astfeliu incuragiatu, va primi asupra-si imperiós'a obligatiune de a se servi in stabilimentulu seu, in cea mai mare parte de lucratori romani.

VI. Pres'a romana va cere necontenitu dela puterile statului, de a protege cu eficacitate ori-ce industria nationala séu impamentenita, nascunda séu pe cale de a se consolidá prin urmatóriele midiulóce:

1. Inlaturarea vamala, mai multu séu mai pucinu pronunciata, a fabricateloru straine de aceiasi natura.

2. Scutire séu reducere de imposite acordata fabricateloru omogene locale si prin care li se inlesnesce circulatiunea.

3. In casuri importante, statulu va fi consiliatu chiaru de a acordá prime ad-hoc.

VII. In privinti'a ocneloru, gestiunei caliloru ferate, vameloru si monopolului tutunului, fiacare organu de publicitate are deplin'a latitudine de a desvoltá propriele sale vederi, remanendu inse comuna pentru tóta detori'a de a combate ori-ce tentativa de a dá aceste recurse pe man'a strainiloru.

VIII. Pres'a romana considera instructiunea publica mai pe susu de tóte ramurile de administratiune.

Prin consecintia ea va cere cu o neadormita staruintia:

1. Bugetulu ministeriului respectivu se fia votatu totudéun'a celu d'antain.

2. Invetiatori de tóte gradele se fia inamovibili, scapandu prin acést'a de fluctuatiunile politicei militante.

3. Obligativitatea invetiamentului pentru romapi se se aplice cu tóta rigórea.

4. Program'a scóleloru rurale se se simplifice, astfeliu cá se se póta gasi destui invetiatori competinti pentru tóte comunele, si anume se se reduca la urmatórele obiecte: citire si scriere, elemente de aritmetica, istori'a si geografi'a romaniloru, catechismu.

5. In tóte scólele, fia de ori-ce trépta, se se introduca intr'unu modu oblegatoriu notiuni de servitiu militariu, din ce in ce mai desvoltate in proportiune cu gradulu institutului, astfeliu cá fiacare romanu se ajunga cu timpulu a-si poté apará nationalitatea cu cartea si cu arm'a totudeodata.

6. Se se inchidia si se nu se mai ingadue diferitele case de educatiune de ambele seose sub directiunea jesuitiloru, si in genere a calugariloru si calugaritieloru catolice de ori-ce nationalitate.

7. In tóte pensionatele si scólele private, romane séu neromane, se fia obligatória limb'a romana si istori'a cu geografi'a romaniloru, profesorii pentru aceste dóue catedre numinduse deadreptulu de catra ministeriulu instructiunei publice dupa recomandatiunea consiliuluí superioru, de si ei voru fi retribuiti dupa norm'a odata admisa, de catra directorii séu directricile acelora institute, cari numai astfeliu se potu impedecá de a angagiá personalulu profesoralu celu mai reu, anume pentru obiectulu de interesu nationalu in Romani'a.

8. Invetiamentulu bisericescu romanu departe de a fi ciuntitu séu redusu, se iè cea mai intinsa desvoltare; dér danduse unu puternicu impulsu culturei clerului nationalu de miru, se se stérga totudeodata cu incetulu, fara a se abate dela canóne, ori-ce urma de calugarismu.

9. Scólele profesionale nu numai se se infiintieze catu mai multe, dér inca se se incuragieze prin stabilirea pe viitoriu a unui sistemu de admisibilitate in diverse corporatiuni, ca-ci altfeliu in zadaru va invetiá cineva unu mestesiugu, déca a dóu'a di se va vedé silitu a muri de fóme.

Pres'a romana va denunciá si va combate din resputeri propagand'a cosmopolita in scóle, corendu necontenitu cá invetiamentulu publicu si privatu in Romani'a se si se dé o directiune eminamente nationalista.

IX. Pres'a romana va simpathisá pururea cu marea familia latina, propagandu cu staruintia intre italiani, ispanioli, portugesi, francesi si romani, urgintí'a unei strinse aliantie, pe care s'o cimenteze unu anualu congresu panlatinu.

Frati'a cu tóte nationalitatile latine nu se póte impedecá de a combate cu vigóre acele guverne ale loru, cari voru lucrá contra intereseloru romane.

Acea fratia un esclude de asemenea bune relatiuni cu celelalte staturi, intru catu si pe catu timpu ele nu voru fi contrare aspiratiuniloru nationale si democratice ale romaniloru.

X. Pres'a romana se va sili a gasi cea mai buna solutiune pentru realisarea sistemei de descentralisare, adica de o mai complecta autonomia judeciana si comunala, decatu cea actuale, intr'unu asia módu, incatu se nu vatame catu-si de pucinu unitatea nationala si politica a romaniloru in presente si in viitoriu.

Unitatea nationala si politica a romaniloru in presente si in viitoriu este unic'a limita pana la care póte merge aventulu descentralisarei, ca-ci incercanduse a trece mai departe, amu dá preste criminalulu priporu alu separatismului.

XI. (Intocmai cá articululu VII din proiectulu maioritatei.)

XII. Pres'a romana recunósce fiacarui organu de publicitate latitudinea de a sustiené séu a combate vendiarea mosioleru statului; la casu inse de a se admite vendiarea, tóta pres'a romana va cere cu taria si in unanimitatate urmatóriele conditiuni:

1. Strainii so fia respinsi dela concurentia.

2. Pamentulu se se vendia in loturi accesibile pentru capitaluri mici.

3. Asociatiunile de plugari se fia preferite de inaintea tuturoru cumparatóriloru.

4. Se nu se pérdia nici odata din vedere improprietarirea insuratieiloru, prevediuta prin legea rurala.

XIII. Pres'a romana se pronuncia pentru mantienerea si desvoltarea armatei permanenti pana la ultim'a margine, pe care o potu permite midiulócele materiale ale tierei, fiindu unic'a basa solida a intregei inarmari nationale.

Pentru cá toti romanii se ajunga a se apará cu arm'a si cu cartea totudeodata, cartea fara arma fiindu siubreda si arm'a fara carte nu numai siubreda, dér' si bruta, se va cere catu mai curendu aplicarea celoru prevediute la alineatulu 5 din articululu 8.

Nici o cheltuiéla pentru armat'a perfectionata, mai alesu tunuri si pusce, nu póte fi combatuta de catra romanii cei adeverati.

XIV. Pres'a romana va provocá si va nutri desbateri seriése pentru a gasi cea mai buna sistema in numirea magistratiloru, astfeliu incatu pe de o parte justitii'a se fia asigurata, ér' pe de alta parte organisatiunea nóstra judiciaria se fia conforme cu natur'a nationalitatei romane.

XV. Pres'a romana va cere revisiunea sistemei ecsistinti de imposite.

XVI. Pres'a romana va combate din tóte puterile sale ori-ce amestecu strainu, fia dela Constantinopole, fia dela Moscov'a séu de pe alurea, in afacerile bisericei romane, si va staruí érasi din tóte puterile sale pentru a se imbunatati intr'unu modu radicalu starea clerului nostru de miru, smulgenduse de sub invidió'a oligarchia monacala si danduise midiulócele morale si materiale de a luminá poporulu romanu si de a i servi dreptu modelu in simtiemiute nationale si in moralitate.

XVII. Pres'a romana core categoricu cá tóte comunitatile straine, organisate pe basea statuteloru separate pe teritoriulu romanu si formandu astfeliu cá unu statu in statu, se fia constrinse a intrá in dreptulu comunu.

XVIII. Pres'a romana nu se léga prin anteципatiune a sustiene séu a combate vreo relatiune internationale, fia cu Turci'a, fia cu Prusi'a, fia cu Rusi'a, Austri'a séu celelalte staturi.

Ori-cine va impedecá deplin'a desvalire a individualitatii natinnale romane in conformitate cu aspiratiunile nóstre traditionale, ne este inimicu; ori-cine o va ajuta in cursulu seu naturalu, ne este amicu.

XIX. Pres'a romana respinge jurisdictiunea consularia sub ori-ce forma.

XX. Pres'a romana va apará contra-ori-si-cui libertatea electorala, libertatea cuventului, libertatea presei, libertatea intruniriloru, dreptulu de petitionare si institutiunea jurului, cari tóte, in margínile nationalitatei romane, suntu punctele cardinale, pe care se radiema edificiulu nostru politicu.

Invetiamentulu publicu se fia gratuitu, dér' nu liberu, ci obligatoriu.

XXI. Pres'a romana se crede datória in prim'a linia:

1. A cresce natiunea in tóte pe o cale romana propria, departand'o in tóte dela o puerila imitatiune din afara si impingund'o in tóte la conscienti'a individualitatei nationale romane.

2. A nu acietá si a nu incuragiá sterpe agitatiuni fara principiu, ci a cautá in totudéun'a, cá unu edificiu vechiu se nu se strice cu usurintia mai inainte de a se fi asecuratu unu materialu mai bunu, prin care se se inlocuiésca.

XXII. Pres'a romana desaproba:

1. Ori-ce opositiune sistematica.

2. Ori-ce coalitiune, adica o aliantia momentana, basata pe identitatea de interese trecatórie, ér' nu pe identitatea de principii permanenti.

Diariele din minoritatea congresului presei romane: „Columna lui Traianu“, „Telegrafulu“, „Poporulu“. —

*) Cu esceptiunea celoru patru primi articuli din proiectulu primitivu.

Delegatiunea societatei academice romane.

Premiulu Evangeliu Zappa.

Fiinduca antai'a publicatiune de concursu pentru lucrarea celei mai bune sintactice romane nu a datu nici unu resultatu, de acea, conformu decisiunei societatei, luata in siedinti'a din 9 Augustu 1871, pentru aceeasi lucrare se republica concursulu cu program'a si conditiunile urmatórie:

I. Program'a.

Partea sintactica a gramaticei limbei romane va cuprinde:

1. Una introductiune generale, in care se voru stabili, prin ecsemple trase atatu din limb'a propria, catu si din alte limbe, mai vertosu din limbele clasice si sorori cu a nóstra, diversele relatiuni in cari se potu pune conceptele spre enunciarea cugetariloru, stabilindusse totudeodata si terminologi'a sintactica cea mai buna ce s'ar poté dá dupa cele mai nóue lucrari gramaticali.

2. Sintacsea speciale a limbei romanesci, in care se voru desvoltá in detaiu tóte modurile de espresiune a fiacareia din relatiunile stabilite in partea generale, cautandu se se dé pentru fiacare modu de espresiune ecsemple numerése atatu din limb'a populara, catu si din cartile nóstre cele mai bine scrise, vechie séu nóue, producanduse la fiacare modu de espresiune a unei relatiuni sintactice si idiotismii limbei, alaturanduse fiacare din aceste forme de espresiune cu cele analoge din alte limbe, mai alesu romanice, cautanduse in fine pre de una parte se se aléga cele mai corecte espresiuni, éra pre de alt'a se se puna in vedere solecismii si frasele neadmisibile in limb'a nóstra.

3. Topic'a romanésca, in care se va stabilí pre de una parte, care este constructiunea romana comuna, éra pre de alt'a se varu arata abaterile de la acésta constructiune, punenduse in lumina, prin ecsemple indestulitórie, necesitatile de espresiuni, din cari nascu inversiunile constructiunei comune.

4. Regulele detaiate de ortografia cum si de punctuatiune.

5. Unu conspectu istoricu alu diverseloru fase prin cari a trecutu limb'a romanésca si sintacsea ei, pentru cá din acést'a se se traga conclusiuni asupra cualitatiloru generali ale frasei romanesci.

II. Conditiunile concursului suntu:

1. Marimea opului are se fia celu pucinu de 20 cóle tiparite in octavu mare cu litere garmondu.

2. Terminulu, pana candu manuscriptele concurentiloru au se fia tramise societatei, este 15/27 Iuliu 1873.

3. Manuscriptele voru fi scrise in modu legibile, de mana straina, paginate si legate in fascicule. Pre pagin'a antai'a voru portá una devisa in veri-ce limba, scrisa de asemenea cu mana straina. Acceasi devisa se va scrie si pre unu plicu sigilatu cu sigilu fara inicialele autorului, in care plicu se va aflá inchisu numele concurentelui.

4. Manuscriptele se voru cercetá si judecá de sectiunea filologica, care va propune societatei academice, in siedintia plenaria, premiarea acelor'a din operate, cari voru satisface programei.

Manuscriptele respinse se voru pastrá in archiv'a societatei pana ce se voru reclamá de autorii loru, ale caroru nume remanu necunoscute, finduca plicurile ce le voru cuprinde nu se voru deschide.

5. Premiulu destinatu pentru lucrarea, care va atinge perfectionea, va fi de 400 galbeni; suntu inse destinate inca dóue premie, unulu de 200 galbeni, in favórea aceloru concurenti, cari s'ar apropiá de perfectiunea ceruta.

Presiedinte A. Treb. Laurianu.
Secretariu gen. I. C. Massimu.

Premiulu Evangeliu Zappa.

Conformu decisiunei societatei academice romane din siedinti'a dela 13 Septembre 1871, pentru cea mai buna lucrare asupra formatiunei cuvinteloru in limb'a romana prin derivatiune si compositiune, se publica concursulu cu program'a si conditiunile urmatórie:

I. PROGRAM'A.

Tractatulu va cuprinde:

a) Una parte generale, in care, cu ecsemple luate si din alte limbi in legatura de cumnatia cu a nóstra, si mai alesu din limbele clasice, ce voru defini si esplicá principiele formatiunei cuvinteloru atatu prin sufisce séu derivatiune in intielesu mai strinsu, catu si prin prefisce séu compositiune;

b) una parte speciale, care va avé de obiectu formatiunea prin aficse a cuvinteloru limbei romanesci si care se va intinde:

1. Asupra formatiunei cuvinteloru prin sufisce séu derivatiuni, cum: mor-ariu (din mora), fer-icare (din feru), strimt-are (din strimtu), carn-osu (din carne), vac-utia (din vaca), parent-escu (din parente), etc. . .

Pentru fiacare sufisu se va stabilí prin numeróse ecsemple: a) la ce genu de cuvinte se afige; b) déca are o singura forma séu mai multe; c) care este intielesulu celu mai generale alu lui; d) cari suntu insemnarile accidentali ce mai póte luá; e) in casurile in cari intielesulu unui sufisu pare a se atinge cu intielesulu unuia séu mai multoru alte sufisce, care e diferinti'a ce le distinge; f) cari din sufisce suntu romanice, cari nu; éra la acelea, cari, de si romanice, paru, prin transformarile fonetice ce au potutu luá in limb'a nóstra, a se departá de corespundietóriele loru in celelalte limbe romanice, se se determine cu probe indestulitórie acele transformari; g) in fine atatu in respectulu formei, catu si alu intielesului, se voru compará sufisele romanesci cu cele corespundietórie din limb'a latina si din alte limbe sorori.

2. Asupra formatiunei cuvinteloru cu prefisce séu compositiuni, cum: ap-punere, op-pune, despunere, com-punere, ne-fientia, in-famu, etc. . .

Pentru fiacare prefisu si pururea in comparatiune cu limb'a latina si alte limbe sorori, se va stabilí prin numeróse ecsemple: a) la ce genu de cuvinte se pune; b) ce transformari fonetice sufere; c) care e intielesulu lui generale; d) cari suntu insemnarile speciali si derivate ce mai póte luá; e) care e in fine diferinti'a de intielesu a unui prefisu, intru catu pare, ca se atinge cu intielesulu altui prefisu.

3. Asupra formatiunei cuvinteloru prin compositiunea a 2 cuvinte, cari esprimu fiacare unu conceptu bine definitu, cum: cod-albu, batu-jocura, perde-vera, bene-cuventare, luce-feru, casca-gura, etc. . ., cautandu a se stabilí, prin comparatiune cu latin'a si alte limbe sorori pana la ce gradu limb'a nóstra e susceptibile de asemeni compositiuni si cari anume suntu legile si tipii acestoru formatiuni.

B. Conditiuni:

1. Marimea operatului va fi aprocsimativu intre 15—20 cóle de tiparitu formatu octavu ordinariu cu litere garmondu.

2. Terminulu concursului, candu manuscriptele au se vina in cancelari'a societatei academice, este 30 Iuliu 1874.

Cele venite mai tardiu nu se voru luá in consideratiune.

3. Manuscriptele se cere se fia scrise curatu, legibile si de mana straina, bine legate in fascicule si paginate.

4. In fruntea manuscriptului va fi scrisa una devisa séu motto in veri-ce limba si totu de mana straina.

5. Pre langa manuscriptu se va alaturá si una scrisore inchisa in plicu sigilatu cu sigilu fara initialele autorului, adressata catra societatea academica si portandu pre adres'a din afara devis'a manuscriptului, scrisa érasi de mana straina, éra in intru numele autorului.

6. Manuscriptele se voru censurá si judecá prin sectiunea filologica, care va propune societatei academice, in siedintia plenaria, premiarea aceluia dintre operatele venite, care va meritá premiulu destinatu pentru acésta lucrare.

7. Manuscriptele nepremiate se voru pastrá in archivele societatei pana ce se voru reclamá de autorii loru, ale caror'a nume remanu necunoscute, finduca plicurile ce le voru cuprinde nu se voru deschide.

8. Premiulu defiptu pentru acésta lucrare, din procentele fondului Evangeliu Zappa, este de lei noi 1500.

Presiedinte A. Treb. Laurianu.
Secretariu gen. I. C. Massimu.

Varietati.

Brasiovu. Pentru agricultori si proprietari de pamenturi pe liniea, unde se cladesce drumulu de feru in teritoriulu Brasiovului si cari suferu dauna prin angustarea si divisiunea locuriloru, a sositu aici una comisiune a calei ferate in pers. d. Emil Trauschenfels cá consiliariu alu administratiunei calei ferate cu unu altu oficiale, cari se voru pune in sept. viitoria in cointielegere cu cei damnificati spre a se desdauna pe cale amicabile. Numai respectivii se se interesese de lucru, cum se interesézа sasii sibiiani, pentruca in multe locuri si pana adi se pretende desdaunare, dér' e papata séu traficata. —

— Din Doboc'a asteptamu reportu despre resultatulu alegeriloru comitatense, déca au cadiutu in adeveru toti romanii candidati? ca atunci e compromisa inteligenti'a romana de acolo pana dupa urechi, ca a fostu atatu de lasa, séu escus'a imposibilitatei. Unde fura activistii?! —

— Intre minele ce posede tiér'a in mai multe localitati si cari stau neesploatate, se afla si carbuni de pamentu.

D. ministru alu lucrariloru publice, in faci'a unei trebuintie ce se incepe a se simti la noi de acestu combustibile, cu ocasiunea infiintiarei caliloru ferate, a datu unu ordinu circulariu prefectiloru din partea muntelui se caute a descoperi asemene mine, si se dé ministeriului informatiunile cele mai lamurite despre localitatile, unde se afla si despre intinderea loru, tramitiendu si esiantiónele dupa unde s'ar gasi, totuodata a rugatu si pe d. ministru alu finantieloru a dá si din parte'i ordinu ingineriloru de mine ce se voru afiandu in acele judecie, cá, prin intielegere cu prefectii, se faca investigatiunile loru in acésta privintia.

D. ingineriu Georgescu, insarcinatu cu acésta misiune la judetiele Prahov'a si Dambovitz'a, a presentatu acum ministeriului lucrariloru publice resultatulu investigatiuniloru sale prin urmatotiulu reportu, care, din punctulu de vedere sciintificu, merita a fi datu publicitatei. — „Mon. Rom."

Nr. 470/pres. 1871. 1—3

Publicatiune.

Conferinti'a comitetului representativu alu comitatului Turdei, se va tiené la **18** Decembre a. c. antemeridiane in opidulu Turd'a, cu scopu de a se publica statulu aprobatu referitoriu la **organisarea comitatului.**

La care conferintia toti acei membrii ai comitetului, cari locuiescu afara de comitatu, prin acest'a cu onóre se conchiama.

Turd'a in 28 Nov. 1871.

Dela comitele supremu alu comitatului Turdei.

Br. Georgiu Keméný m/p.,
comitele supremu.

Publicatiune.

Dreptulu de carcimaritu alu cetatianiloru ingremiati din Turd'a, se va esarenda prin comitetulu ingremiatiloru pre 3 ani dupa olalta pre calea licitatiunei, tienende la 17 Decembre 1871 st. n. la cas'a magistratului Turdei, si adica pre timpulu dela 1-a Ianuariu 1872 pana la 31 Decembre 1874. Pretiulu de eschiamatiune e 12.000 fl.

Doritorii de a licitá voru avé se depuna unu vadiu de 10% care luatoriului i se va computa in sum'a arendei, éra celoralalti licitatori cu finea licitatiunei li se va da inderептu.

Conditiunile de licitatiune se potu privi si inpanainte de licitatiune, in Turd'a la presiedintele comitetului. —

Turd'a in 20 Novembre 1871.

Ludovicu Szabó m/p.,
presiedintele comitetului cetatianiloru ingremiati din Turd'a.

2—3 (p.)

Schwarze et Bartha,
piati'a Nr. 16,
prestéza cu cunoscutal soliditate
téta species de vestminte de cavaleri
si oferéza o. p. una cantitate mare pe alesu de cele mai nóue materie de surtuce, pantaloni si géletce cu pretiulu celu mai moderatu. g. 8

In Blasiu
se voru vende casele de sub Nr. 101 din piati'a prin licitatiune publica in 10 Decembre st. n. a. m. in localitatile amintite.

Conditiunile se potu vedé la domnulu Ioane Vraciu in locu si pana atuncia.

Blasiu in 21 Nov. 1871. 3—3

Cursurile

la bursa in 1 Dec. 1871 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 56	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	9 . 28½	. .
Augsburg	—	—	116 . 75	. .
Londonu	—	—	117 . 15	. .
Imprumutulu nationalu			58 . 55	. .
Obligatiile metalice vechi de 5%			68 . —	. .
Obligatiunile rurale ungare			79 . 25	. .
. . temesiane			77 . 75	. .
. . transilvane			75 . 50	. .
. . croato-slav.			— . —	. .
Actiunile bancei	—	—	817 . —	. .
. creditului	—	—	319 . 50	. .

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Ca tiparitu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.